

УДК 342.71/. 73+342.4 (477)

А.Б. МЕДВІДЬ, канд. юрид. наук, доц., доцент кафедри теорії держави і права
Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів

ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ КОНТРОЛЬНОЇ СИСТЕМИ КОНВЕНЦІЇ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД, ЗАПРОВАДЖЕНОГО ПРОТОКОЛОМ № 14

Ключові слова: права людини та основоположні свободи, Протокол № 14 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, Європейський суд з прав людини, Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року.

Досліджено зміст і значення змін та доповнень, внесених Протоколом № 14 до тексту Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року. Детально аналізуються причини, основні положення та результат проведеної реформи функціонування контрольного механізму Конвенції, зокрема впровадження заходів з підвищення ефективності роботи Європейського суду з прав людини.

Вступ. На сучасному етапі розвитку України особливо актуальним є посилення Європейського вектора інтеграції нашої держави у різних сферах, у тому числі й у правовій, що супроводжується зростанням ролі міжнародного права та його усе тіснішим взаємозв'язком із національними галузями права, і перш за все — з конституційним правом. Стаття 9 Конституції України вказує: «чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України» [1]. Одним із таких важливих міжнародних договорів є Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року [2], яка була ратифікована Верховною Радою України 17 липня 1997 року відповідно до Закону України «Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції» [3]. У преамбулі Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» 2006 року наголошується на: «необхідності усунення причин порушення Україною Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та протоколів до неї...», а також «створення передумов для зменшення числа заяв до Європейського суду з прав людини проти України» [4]. З огляду на це дослідження Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року та додаткових протоколів до неї як джерел конституційного права України сьогодні є особливо необхідним.

Досліджуючи значення Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод для національної правової системи та вітчизняного конституційного права, доцільно більш детально проаналізувати зміни та доповнення, внесені до Конвенції додатковими протоколами. За допомогою прийняття нових протоколів Конвенція

динамічно розвивається, а створений на її основі унікальний механізм ефективного захисту порушених прав та свобод людини є одним із найважливіших елементів загальноєвропейської правозахисної системи та налічує вже більш ніж шістдесятирічну історію.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика прав та свобод людини є актуальним напрямком як вітчизняних, так і зарубіжних наукових досліджень. Наприклад, у спеціальній літературі розгляд інституту прав та свобод людини і громадянина, зокрема у контексті загальних проблем теорії держави і права, конституційного права і державного будівництва, проводився у працях таких науковців: Ю.М. Бисага, В.Н. Денисов, Т.М. Заворотченко, Н.І. Карпачова, М.І. Козюбра, А.М. Колодій, М.П. Орзіх, В.Ф. Погорілко, П.М. Рабінович, Ю.М. Тодика, О.Ф. Фрицький, Н.Г. Шукліна, І.О. Шумак та інші.

Мета дослідження. Питання загальної характеристики змін, внесених до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод додатковим протоколом № 14, залишаються недостатньо дослідженими. Тому вивчення зазначених питань і визначено метою даної наукової статті.

Результати дослідження. Починаючи з 2000 року (вже через два роки після набрання чинності Протоколом № 11 [5]) на офіційному рівні було ініційовано розробку варіантів подальшого реформування роботи Європейського суду з прав людини з метою подолання загрози ефективності системи Європейської конвенції. Основною причиною цього було збільшення у геометричній прогресії кількості індивідуальних скарг, що подавались на розгляд Суду. Хоча паралельно вживались і інші заходи, так, починаючи з 1999 р. до 2004 р., бюджет ЄСПЛ збільшився орієнтовно на 54 %, штат працівників Секретаріату — орієнтовно на 80 %, а продуктивність, розрахована відповідно до кількості завершених проваджень по скаргам, підвищилась орієнтовно на 470 % [6].

На Міністерській конференції з прав людини, що відбулася у Римі в 2000 р. з нагоди 50-ої річниці прийняття Європейської Конвенції з прав людини, учасники конференції наголосили на тому, що «необхідно, з урахуванням все зростаючого числа скарг, вжити термінові заходи з тим, щоб надати Європейському Суду з прав людини сприяння у виконанні його

функцій, а також якомога швидше почати глибокі роздуми про різні можливості та варіанти забезпечення ефективності ЄСПЛ у світлі цієї нової ситуації» [7]. Таким чином, як зазначається у науковій літературі [8], розпочалася дискусія про «реформу реформи». Обговорювалися різні її варіанти, значна частина яких була зрештою відхилена. До прикладу, заснування в рамках системи Конвенції «регіональних судів першої інстанції», але у зв'язку з цим поставав ризик виникнення розбіжностей у прецедентному праві й це потребувало значних витрат на заснування таких судів.

Ідеї про те, щоб надати Європейському Суду повноваження з винесення попередніх постанов на запит національних судів або про те, щоб включити у компетенцію ЄСПЛ право виносити консультативні висновки, були відхилені. Їх прийняття, замість того, щоб сприяти зниженню навантаження на Суд, навпаки, призвело б до додаткового його збільшення. Також були відхилені пропозиції щодо надання Європейському Суду свободи розсуду стосовно прийняття чи неприйняття справи на розгляд, а також уведення обов'язкового представництва заявника адвокатом або іншим фахівцем у галузі права, з моменту подачі скарги, оскільки вони б призвели до обмеження права на індивідуальну скаргу. Не отримала належної підтримки і пропозиція про створення окремого органу, який би займався відсівом скарг і формувався зі співробітників, які не були б суддями ЄСПЛ. Основним аргументом стало те, що в основі протоколу лежать два фундаментальних принципи: робота з відсіву повинна здійснюватись у рамках судової діяльності Суду, у складі суддів не повинен відбуватися поділ на різні категорії. Було вирішено не вводити положень, які б допускали збільшення числа суддів без прийняття нових поправок до Конвенції [9].

Як наслідок ґрунтовного опрацювання різних пропозицій Комітетом Міністрів Ради Європи на 109-й сесії, що відбулася 8 листопада 2001 р., була прийнята Декларація «Про захист прав людини в Європі — гарантії довгострокової ефективності Європейського Суду з прав людини». А у 2002 році Керівний комітет з прав людини розробив конкретні пропозиції, спрямовані на гарантування довгострокової ефективності ЄСПЛ, які були представлені

ним Комітету Міністрів 4 квітня 2003 року. Ці пропозиції торкалися трьох основних напрямів: 1) «попередження порушень на національному рівні та вдосконалення національних засобів захисту»; 2) «підвищення ефективності відсіву і подальшої обробки скарг»; 3) «поліпшення та прискорення виконання рішень ЄСПЛ». Зазначені пропозиції були широко оприлюднені та стали предметом фахової дискусії.

13 травня 2004 року Комітет Міністрів вже остаточно прийняв Протокол № 14 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, який змінює контрольну систему Конвенції [10]. Вказаний протокол входив до «Пакету Реформ», який також включав Декларацію «Забезпечення ефективності реалізації Європейської Конвенції з прав людини на національному і загальноєвропейському рівнях» та три Рекомендації державам-учасникам, які були зосереджені на забезпеченні ефективного захисту прав, гарантованих Конвенцією, у рамках національних правових систем. А саме, Рекомендацію Rec (2004) 4 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам про роль Європейської Конвенції в університетській освіті та професійній підготовці [11], Рекомендацію Rec (2004) 5 щодо перевірки законопроектів, наявних законів та адміністративної практики на відповідність стандартам, викладеним в Європейській конвенції з прав людини [12], та Рекомендацію Rec (2004) 6 щодо удосконалення національних засобів правового захисту [13].

Преамбули вказаних документів містили низку спільних положень, на кшталт: підтвердження визнання Конвенції головним орієнтиром у справі захисту прав людини в Європі, зобов'язання сторін Конвенції вживати заходів для гарантування довгострокової ефективності системи контролю, а також субсидіарного характеру встановленого Конвенцією механізму контролю, який згідно з її статтею 1 означає, що права та свободи, гарантовані Конвенцією, мають захищатися передовсім на національному рівні та застосовуватися національними органами.

Водночас пункти 1 та 2 вступу Додатку до Рекомендації Rec (2004) 5 зазначали, що незважаючи на реформу системи контролю Конвенції, яка проводиться на підставі Протоколу № 11, кількість заяв, поданих до Європейського суду з прав людини, постійно зростає, що

призводить до значних затримок у розгляді справ. І така ситуація стала наслідком спрощеного доступу до Європейського суду, а також постійного удосконалення системи захисту прав людини в Європі, встановленої Конвенцією. Тому найефективніший та безпосередній захист прав і свобод, гарантованих Конвенцією, треба забезпечувати на національному рівні всіма державними органами, зокрема судами, адміністративними та законодавчими органами [12].

Зміни процесуального характеру Страсбурзької системи судочинства, які були покликані підвищити її ефективність, викладалися у тексті Протоколу № 14 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Цей протокол є досить значним за обсягом та складається з преамбули та 22 статей, останні п'ять з яких об'єднано у розділі «Прикінцеві та перехідні положення». Преамбула як передумова підписання протоколу наводить перелік актів, попередньо прийнятих у межах Ради Європи, у яких засвідчувалась необхідність подальшого реформування роботи Європейського суду з прав людини. У преамбулі вказуються мотив та мета розробки Протоколу № 14: «невідкладна потреба змінити певні положення Конвенції з метою збереження і покращення ефективності контрольної системи на тривалий період», а також «потреба забезпечити Суду можливість і далі відігравати провідну роль у захисті прав людини в Європі» [10]. Як влучно зазначив Європейський Суд, Протокол № 14 насамперед покликаний усунути дві основні проблеми у його роботі: по-перше, тягар відсіювання величезної маси необґрунтованих скарг, а по-друге — тягар доведення до стадії вирішення по суті та оцінки справедливої компенсації в обґрунтованих, однак повторюваних або рутинних скаргах [14].

Стиль викладу положень Протоколу № 14 загалом схожий на стиль викладу положень Протоколу № 11 до Конвенції [5]. Статті з 1 до 17 Протоколу № 14 містять чіткі приписи про те, які з положень Конвенції вилучаються, а які викладаються у новій редакції. Статті з 18 до 22 визначали порядок підписання, ратифікації та набрання чинності Протоколом № 14, передбачали збільшення строку повноважень суддів, обраних вперше, та закріплювали повноваження Генерального секретаря Ради Єв-

ропи щодо надання інформації стосовно протоколу.

До основних змін, запроваджених Протоколом № 14 [10], потрібно віднести:

1) збільшення строку діяльності суддів до дев'яти років зі встановленням заборони їхнього повторного переобрання (ст. 2), надання права судді засідати одноособово (ст. 6), включно з правом ухвалювати остаточні рішення щодо оголошення неприйнятною або вилучення з реєстру справ індивідуальної заяви, якщо таке рішення може бути прийняте без додаткового вивчення (ст. 7). Засідаючи одноособово, суддя не може розглядати жодної заяви проти Високої Договірної Сторони, від якої його було обрано (ст. 6), а допомогу йому надають доповідачі, які діють під керівництвом Голови Суду та входять до складу канцелярії Суду;

2) надання права комітету у складі трьох суддів виносити остаточні рішення по суті, якщо покладене в основу справи питання щодо тлумачення або застосування Конвенції чи протоколів до неї, є предметом усталеної практики Суду (ст. 8);

3) введення нового критерію прийнятності індивідуальної заяви, зокрема Суд оголошує заяву неприйнятною, якщо вважає, що заявник не зазнав суттєвої шкоди, якщо тільки повага до прав людини, гарантованих Конвенцією і протоколами до неї, не вимагають розгляду заяви по суті, а також за умови, що на цій підставі не може бути відхилена жодна справа, яку національний суд не розглянув належним чином (ст. 12). Зазначений критерій прийнятності протягом перших двох років після набрання чинності Протоколом № 14 зможуть застосовувати лише палати і Велика палата Суду (ст. 20);

4) надання права Комісару Ради Європи з прав людини подавати свої письмові зауваження і брати участь у слуханнях у всіх справах, які розглядає палата або Велика палата (ст. 13);

5) надання права Суду на будь-якій стадії судового провадження розглядати справи разом із представниками сторін і у разі необхідності проводити розслідування, для ефективного здійснення якого заінтересовані Високі Договірні Сторони повинні створити усі необхідні умови (ст. 14);

6) надання права Комітету Міністрів Ради Європи звертатися до Суду з метою отримання роз'яснення попередньо винесеного Судом

остаточного рішення, нагляд за виконанням якого, на думку Комітету Міністрів, ускладнений проблемою тлумачення рішення. А також надання права Комітету Міністрів, якщо він вважає що Висока Договірна Сторона відмовляється виконувати остаточне рішення у справі після формального повідомлення цієї Сторони, ухвалити рішення стосовно звернення до Суду з питанням щодо додержання цією Стороною свого зобов'язання згідно з пунктом 1 статті 46 Конвенції. І якщо Суд встановлює наявність такого порушення, він передає справу Комітетові Міністрів для визначення заходів, яких необхідно вжити до Сторони-порушника (ст. 16);

7) надання можливості Європейському Союзу приєднатися до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Зауважимо, що запровадження вказаних змін, у порівнянні із положеннями Протоколу № 11, є менш кардинальними та зосереджені на зміні порядку функціонування, а не побудови системи Конвенції, і тому отримали характеристику як «м'які» заходи реформування [15]. Хоча деякі фахівці і не погоджувалися з таким визначенням [16, с. 67; 17, с. 35]. Крім цього, деякі із запропонованих змін досить критично оцінювалися у наукових та експертних середовищах. До прикладу, у розрізі надання права комітету у складі трьох суддів виносити остаточні рішення по суті ставилась під сумнів можливість кваліфікації тих чи інших питань, як таких, що є предметом «усталеної практики» Суду [8]. А пункт 68 Пояснювальної доповіді до Протоколу № 14, підготовленої Радою Європи, вказував, що «усталеною практикою» є практика, яка послідовно застосовується Палатою, а у виняткових випадках таким може бути визнане і одне рішення з певного питання, особливо коли це рішення Великої Палати. При цьому сторонам надається право заперечувати проти визнання певного рішення як «усталеної практики» Суду [9]. Водночас наголошувалось, що значна частина судових рішень стосується саме вказаного виду питань, зокрема у 2003 році їхня частка склала близько 60 % від загального обсягу.

Найбільш гарячу дискусію викликало введення нового критерію прийнятності індивідуальної заяви до статті 35 Конвенції. Можливість визнання неприйнятною індивідуальної заяви, якщо Суд вважатиме, що заявник

не зазнав суттєвої шкоди, була принципово розкритикована як представниками неурядових організацій, так і окремих держав, а також окремими суддями та членами секретаріату Суду і Парламентської Асамблеї. Так, у «Спільній відповіді на пропозиції забезпечення майбутньої ефективності Європейського Суду з прав людини», підписаній більше як сімома десятками європейських неурядових організацій, зазначається, що «подібні заходи є ерозією захисту прав людини державами-учасниками Ради Європи...» (п. 8) [18].

Окремі із суддів звернули увагу на те, що на підставі такого «достатньо не визначеного та навіть потенційно довільного» критерію скарга може бути відхилена без винесення судового рішення по суті, навіть якщо вона достатньо обґрунтована [14]. Тоді, як Парламентська Асамблея зазначила, що новий критерій прийнятності «невизначений, суб'єктивний та може спричинити серйозну несправедливість щодо заявника».

Поряд із цим у Пояснювальній доповіді до Протоколу № 14 вказувалось, що ціллю такого доповнення статті 35 Конвенції є надання у розпорядження ЄСПЛ додаткового інструменту, необхідного для того, щоб забезпечити Суду певну гнучкість у його діяльності з відсіву скарг і дозволити йому присвятити більше часу справам, які вимагають розгляду по суті. А основним елементом нового критерію прийнятності є питання чи зазнав заявник суттєвої шкоди (п.п. 77–84) [9]. І хоча у тексті Протоколу № 14 відсутнє визначення поняття суттєвої шкоди, проте виключне право лише Палати та Великої Палати застосовувати вказаний критерій протягом перших двох років з дати набрання чинності протоколом повинно забезпечити напрацювання усталеної практики з даного питання. Більше того, з урахуванням раніше висловлених зауважень та з метою недопущення необґрунтованого відхилення як неприйнятної заяви за нововведеним критерієм (статті 35 Конвенції), до його тексту було включено припис про неможливість його застосування до жодної справи, «яку національний суд не розглянув належним чином» [10]. Таким чином, ще раз було наголошено на необхідності дотримання принципу субсидіарності, тобто обов'язковості судового розгляду кожної справи на національному чи на європейському рівнях.

На підтримку права застосування Судом аналізованого критерію прийнятності індивідуальної заяви окремі експерти зазначали, що він спрямований на відхилення заяв щодо порушень, які спричинили лише незначні наслідки для заявника, оскільки судді не повинні займатися подібними справами, а мати можливість зосередитися на більш важливих справах [19, с. 551]. У такий спосіб також знаходила свій розвиток полеміка з приводу визначення основної функції ЄСПЛ як здійснення конституційного чи індивідуального правосуддя. Прихильники першої концепції розглядають Суд як «загальноєвропейського законодавця стандартів у галузі прав людини» [20], який повинен займатися лише найбільш важливими справами. При цьому, на думку колишнього голови ЄСПЛ Л. Вільдхабера, «Суд би виносив рішення без зволікань та з детальним мотивуванням... і при цьому виявляв би структурні проблеми, які підривають основи демократії та верховенства права в окремих країнах Європи» [21, с. 164]. На противагу цьому неурядові організації та певні судді ЄСПЛ вказують, що основним завданням суду є реалізація права кожного заявника на розгляд його скарги. Вони стверджують, що «будь-які порушення прав людини є серйозними, і якщо порушення прав людини залишаються без відшкодування, то від цього страждає індивідуальна жертва, члени суспільства в цілому і моральний авторитет органів влади» [18]. Тому відзначимо, що формулювання додаткового критерію прийнятності індивідуальної заяви до статті 35 Конвенції є результатом певного компромісу та складної дискусії між прихильниками обох концепцій [8, с. 20–22].

Не менш проблематичним виявився і процес набрання чинності Протоколом № 14, відповідно до статті 19 якого для цього була необхідна згода всіх держав-учасниць Конвенції [10]. І хоч 46 із 47 держав-учасниць Конвенції ратифікували цей Протокол ще до завершення 2006 року [22] (Україна його ратифікувала згідно з Законом України «Про ратифікацію Протоколів № 12 та № 14 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод» від 09.02.2006 № 3435-IV [23]), проте Російська Федерація безпідставно блокувала його. І лише майже через шість років після відкриття для підписання Протоколу № 14 та після від-

криття для підписання 27 травня 2009 року Протоколу № 14-біс, який не вимагав одностайної ратифікації та передбачав окремі із змін, закріплені Протоколом № 14 (за його допомогою Рада Європи намагалась певним чином вирішити ситуацію, що склалась), Російська Федерація 18 лютого 2010 року ратифікувала Протокол № 14 [22].

Висновки. Можна констатувати, що набуття чинності Протоколом № 14 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод призвело до достатньо значних змін порядку функціонування системи Конвенції. Обґрунтовано, що найбільш суттєвими з них є: надання права судді засідати одноособово, надання права комітету в певних випадках виносити остаточні рішення по суті та введення нового критерію прийнятності індивідуальних заяв. Визначено, що практика застосування Протоколу № 14 не спричинила кардинальних змін в ситуації щодо обсягу індивідуальних заяв, які надходять до Страсбургу, або відсіву Судом значної їх частини на основі нововведеного критерію прийнятності. Протокол № 14 став кроком у вірному напрямку, хоча, за деякими оцінками, і дещо запізнилим. Тому пропонуємо вважати зміни, запроваджені цим протоколом до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, черговим позитивним етапом реформи Страсбурзької системи захисту прав людини.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: Протокол Ради Європи від 04.11.1950 р. // Офіційний вісник України. — 1998. — № 13, № 32. — Ст. 270.
3. Про ратифікацію Конвенції про захист прав і основних свобод людини 1950 року. Першого протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції: Закон України від 17.07.1997 № 475/97-ВР // Голос України. — 1997. — 24 липня.
4. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 № 3477-IV // Урядовий кур'єр. — 2006. — № 60.
5. Протокол № 11, який передбачає перебудову контрольного механізму, створеного Конвенцією про захист прав і основних свобод людини: Протокол Ради Європи від 11.05.1994 № 11 // Офіційний вісник України. — 1998. — № 13. — Ст. 291.
6. Long-term Future of the Convention System. Memorandum by the ECtHR, Third Summit of the Council of Europe, p. 5 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ehracmos.memo.ru>
7. Декларация Римської міністерської конференції з прав людини: «The European Convention on Human Rights at 50: what future for the protection of human rights in Europe?» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/cddh/reform-mechr/dh_gdr/Declaration-Rome_en.pdf
8. Костас Параскева. Реформирование Европейского суда по правам человека: нерешенная проблема [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ehracmos.memo.ru>
9. Explanatory Report to Protocol No. 14 to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, amending the control system of the Convention. Strasbourg, 13.V.2004. Council of Europe Treaty Series — No. 194 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016800d380f>
10. Протокол № 14 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, який змінює контрольну систему Конвенції: Протокол Ради Європи від 13.05.2004 № 14 // Офіційний вісник України. — 2006. — № 32. — Ст. 3215.
11. Про роль Європейської конвенції з прав людини в університетській освіті та професійній підготовці: Рекомендація Комітету міністрів Ради Європи державам-членам від 12.05.2004 № Rec (2004) 4 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/994_573?test=HtkMfW9q574dEqpsZiriz27FH14lss80msh8Ie6
12. Щодо перевірки законопроектів, існуючих законів та адміністративної практики на відповідність стандартам, викладеним в Європейській конвенції з прав людини: Рекомендація Комітету міністрів Ради Європи державам-членам від 12.05.2004 № Rec (2004) 5 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/ru/994_574?test=e6YmF-Z0CyFNAEqp.Ziriz27FH14lss80msh8Ie6
13. Щодо вдосконалення національних засобів правового захисту: Рекомендація Комітету міністрів Ради Європи державам-членам від 12.05.2004 № Rec (2004) 6 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_718?test=kkMMfBEvM6xUEqpgZiriz27FH14lss80msh8Ie6
14. CDDH-GDR (2003) 024, «Position Paper of the ECtHR on Proposals for Reform of the ECHR and Other Measures as Set Out in the Report of the CDDH of 4 April 2003», para. 4 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://books.google.com.ua/books?id=kdsMueBS8IgC&pg=PA18&lpg=PA18&dq=CDDH>
15. Хаммарберг Томас. Права человека в Европе: увеличивающиеся пробелы. Точка зрения Комиссара по правам человека Совета Европы [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.coe.int/t/commissioner/Viewpoints/CompilationVP2010_ru.pdf
16. P. Sardaro. «Individuals Complaints» в: P. Lemmens & W. Vandenhoele (eds), Protocol No.14 and the Reform of the ECtHR, Intersentia, (2005), p. 6 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://books.google.com.ua/books?id=kdsMueBS8IgC&pg=PA18&lpg=PA18&dq=CDDH>

17. L.F. Zwaak & Th. Cachia, (2004), The ECtHR: A Success Story?, Human Rights Brief, vol.11, issue 3, p. 35.
18. Joint Response to Proposals to Ensure the Future Effectiveness of the European Court of Human Rights. 28 March 2003 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://www.amnesty.org/en/documents/ior61/008/2003/en/>
19. M.A. Beernaert. «Protocol 14 and new Strasbourg procedures: towards greater efficiency? And at what price», Vol. 5, European Human Rights Law Review (2004), p. 551.
20. R. Harmsen, «The ECtHR as a Constitutional Court: Definitional Debates and the Dynamics of Reform», Conference in Memory of Stephen Livingstone, Queen's University. — Belfast, 7th & 8th October 2005.
21. L. Wildhaber, «A constitutional future for the European Court of Human Rights?», Vol. 23, No. 5-7, Human Rights Law Journal (2002), p. 164.
22. Chart of signatures and ratifications of Treaty 194. Protocol No. 14 to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, amending the control system of the Convention. Status as of 17/10/2016 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.coe.int/en/web/conventions/search-on-treaties/-/conventions/treaty/194/signatures?p_auth=hw8sr0AH
23. Про ратифікацію Протоколів № 12 та № 14 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод : Закон України від 09.02.2006 № 3435-IV // Відомості Верховної Ради України. — 2006. — № 27. — С. 990. — Ст. 229.

REFERENCES

1. The Verkhovna Rada of Ukraine (1996), *Konstytutsiya Ukrayiny* [Constitution of Ukraine], Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny, vol. 30, p.141.
2. The Council of Europe (1950), *Konventsija pro zakhyst prav lyudyny ta osnovopolozhnykh svobod* [Convention for the protection of human rights and fundamental freedoms], available at : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_004 (Accessed 05 October 2016).
3. The Verkhovna Rada of Ukraine (1997), *Pro ratyfikatsiyu Konventsiji pro zakhyst prav i osnovnykh svobod lyudyny 1950 roku. Pershoho protokolu ta protokoliv 2, 4, 7 ta 11 do Konventsiji: Zakon Ukrayiny* [About ratification of Convention for the protection of rights and basic freedoms of man of 1950. First protocol and protocols № 2, 4, 7 and 11 to Convention: Law of Ukraine], Holos Ukrayiny, vol. 24.07.1997.
4. The Verkhovna Rada of Ukraine (2006), *Pro vykonannya rishen' ta zastosuvannya praktyky Yevropeys'koho sudu z prav lyudyny: Zakon Ukrayiny* [About implementation of decisions and application of practice of the European court of human rights: Law Of Ukraine], Uryadovyy kur'yer, vol. 60.
5. The Council of Europe (1994), *Protokol № 11, yakyy predbachaye perebudovu kontrol'noho mekhanizmu, stvorenoho Konventsijeyu pro zakhyst prav i osnovnykh svobod lyudyny. Rada Yevropy* [Protocol No. 11 to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, restructuring the control machinery established thereby], Ofitsiynyy visnyk Ukrayiny, vol. 13, p. 291.
6. The Council of Europe (2005), *Long-term Future of the Convention System. Memorandum by the ECtHR, Third Summit of the Council of Europe*, p. 5, available at: http://www.coe.int/t/dcr/summit/default_EN.asp (Accessed 05 October 2016).
7. European Ministerial Conference on Human Rights (2000), *The European Convention on Human Rights at 50: what future for the protection of human rights in Europe?*, available at: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016805e2eec> (Accessed 05 October 2016).
8. Kostas Paraskeva (2004), *Reformy'rovany'e Evropejskogo suda po pravam cheloveka: nereshennaya problema* [The reform of the European court of human rights: the unresolved problem], available at: <http://www.ehrcmos.memo.ru> (Accessed 05 October 2016).
9. The Council of Europe (2004), *Explanatory Report to Protocol No. 14 to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, amending the control system of the Convention*, available at: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016800d380f>
10. The Council Of Europe (2006), *Protokol # 14 do Konventsiji pro zakhyst prav lyudyny i osnovopolozhnykh svobod, yakyy zminyuye kontrol'nu systemu Konventsiji* [Protocol No. 14 to the Convention for the protection of human rights and fundamental freedoms, amending the control system of the Convention], Official Bulletin of Ukraine, vol. № 32, p. 3215.
11. The Council Of Europe (2004), *Pro rol' Yevropeys'koyi konventsiji z prav lyudyny v universytet's'kiy osviti ta profesiyiny pidhotovtsi: Rekomendatsiya Komitetu ministriv Rady Yevropy derzhavam-chlenam* [Recommendation Rec(2004)4 of the Committee of Ministers on the European Convention on Human Rights in university education and professional training], available at : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/994_573?test=HtkMfW9q574dEqpsZiriz27FHI4lss80msh8Ie6 (Accessed 05 October 2016).
12. The Council Of Europe (2004), *Shhodo perevirky' zakonoproektiv, isnuuyuchy'x zakoniv ta administratyvnoyi prakty'ky' na vidpovidnist' standartam, vy'kladeny'm v Yevropejs'kij konvenciji z prav lyudy'ny'* [Recommendation Rec(2004)5 of the Committee of Ministers on the verification of the compatibility of draft laws, existing laws and administrative practice with the standards laid down by the European Convention on Human Rights], available at : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/ru/994_574?test=e6YMfZ0CyFNAEqp.Ziriz27FHI4lss80msh8Ie6 (Accessed 05 October 2016).
13. The Council Of Europe (2004), *Shhodo vdoskonalennya nacional'ny'x zasobiv pravovogo zaxy'stu* [Recommendation Rec (2004) 6 of the Committee of Ministers on the improvement of domestic remedies], available at : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_718?test=kkMMfBEvM6xUEqpgZiriz27FHI4lss80msh8Ie6 (Accessed 05 October 2016).
14. CDDH-GDR 024 (2003), *Position Paper of the ECtHR on Proposals for Reform of the ECHR and Other Measures as Set Out in the Report of the CDDH* of 4 April 2003, para. 4, available at: <https://books.google.com.ua/books?id=kdsUmUeBS8Igc&pg=PA18&lpg=PA18&dq=CDDH>. (Accessed 05 October 2016).
15. Hammarberg T. (2008), *Prava cheloveka v Evrope: uvelichivajushiesja probely. Tochka zrenija Komissara po prava* ISSN 1681-6277. *Економіка та право. № 3 (45), 2016*

- vam cheloveka Soveta Evropy* [Human rights in Europe: growing gaps. The point of view of the high Commissioner for human rights of the Council of Europe], available at :http://www.coe.int/t/commissioner/Viewpoints/CompilationVP2010_ru.pdf. (Accessed 12 October 2016).
16. P. Sardaro (2005), *Individuals Complaints* in: P. Lemmens & W. Vandenhoele (eds), Protocol No.14 and the Reform of the ECtHR, Intersentia, p. 67, available at : <https://books.google.com.ua/books?id=kdsuUeBS8IgC&pg=PA18&lpg=PA18&dq=CDDH>. (Accessed 12 October 2016).
 17. Zwaak L.F. and Cachia Th., (2004), *The ECtHR: A Success Story?*, Human Rights Brief, vol.11, issue 3, p. 35.
 18. Amnesty International (2003), *Joint Response to Proposals to Ensure the Future Effectiveness of the European Court of Human Rights*, available at: <https://www.amnesty.org/en/documents/ior61/008/2003/en/> (Accessed 07 October 2016).
 19. M.A. Beernaert, (2004), *Protocol 14 and new Strasbourg procedures: towards greater efficiency? And at what price*, European Human Rights Law Review, vol. 5, p. 551 .
 20. R. Harmsen (2005), *The ECtHR as a Constitutional Court: Definitional Debates and the Dynamics of Reform*, Conference in Memory of Stephen Livingstone, Queen's University, Belfast, 7th & 8th October 2005.
 21. L. Wildhaber (2002), *A constitutional future for the European Court of Human Rights?*, Human Rights Law Journal, vol. 5-7, issue 23, p. 164.
 22. The Council of Europe (2016), *Chart of signatures and ratifications of Treaty 194. Protocol No. 14 to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, amending the control system of the Convention*, available at: http://www.coe.int/en/web/conventions/search-on-treaties/-/conventions/treaty/194/signatures?p_auth=hw8sr0AH (Accessed 12 October 2016).
 23. The Verkhovna Rada of Ukraine (2006), *Pro ratyfikatsiyu Protokoliv № 12 ta № 14 do Konventsii pro zakhyst prav lyudyny i osnovopolozhnykh svobod: Zakon Ukrainy* [About ratification of Protocols No. 12 and No. 14 to the Convention for the protection of human rights and fundamental freedoms: Law of Ukraine], Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy, vol. 27, p. 990.

Надійшла 15.10.2016

А.Б. Медвидь

Львовский торгово-экономический университет, г. Львов

ОТНОСИТЕЛЬНО УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ
КОНТРОЛЬНОЙ СИСТЕМЫ
КОНВЕНЦИИ О ЗАЩИТЕ ПРАВ ЧЕЛОВЕКА
И ОСНОВОПОЛАГАЮЩИХ СВОБОД,
ВВЕДЕННОГО ПРОТОКОЛОМ № 14

Исследуется содержание и значение изменений и дополнений, внесенных Протоколом № 14 к тексту Конвенции о защите прав человека и основополагающих свобод 1950 года. Подробно анализируются причины, основные положения и результат проведенной реформы функционирования контрольного механизма Конвенции, в частности внедрение мероприятий повышения эффективности работы Европейского суда по правам человека.

Ключевые слова: права человека и основополагающие свободы, Протокол № 14 к Конвенции о защите прав человека и основных свобод, Европейский суд по правам человека, Конвенция о защите прав человека и основополагающих свобод 1950 года.

A.B. Medvid

Lviv University of Trade and Economics, Lviv

TO IMPROVE THE CONTROL SYSTEM
INTRODUCED BY PROTOCOL No. 14
TO THE CONVENTION FOR THE PROTECTION
OF HUMAN RIGHTS AND FUNDAMENTAL
FREEDOMS

This article examines the content and significance of the changes and additions made by Protocol No. 14 to the Convention for the protection of human rights and fundamental freedoms 1950. Detailed analysis of the causes, the main provisions and results at reforms of the functioning of the monitoring mechanism of the Convention, in particular the introduction of measures to increase the efficiency of the European court of human rights.

Keywords: human rights and fundamental freedoms, Protocol No. 14 to the Convention for the protection of human rights and fundamental freedoms, the European court of human rights, Convention for the protection of human rights and fundamental freedoms 1950.